

ANA PINTARIĆ***DRAGA VRANJEŠ VARGOVIĆ: KRASOTICA. METODIČKA INTERPRETACIJA**

Temeljni je cilj nastave hrvatskoga jezika osposobiti učenike za jezičnu komunikaciju. Jezične se sposobnosti učenika ostvaruju sustavnim jezičnim djelatnostima i misaonom obradbom, te posvješćivanjem svoje uloge i sudjelovanja u govornoj komunikaciji. Rad se sastoji od četiri dijela. U prvom se dijelu predstavlja književnica Draga Vranješ Vargović. U drugom se dijelu donosi cijela priča *Krasotica* na temelju koje se provodi jezično izražavanje. U trećem se dijelu govori o jezičnom izražavanju – sporazumijevanju. U četvrtom je dijelu predstavljen metodički model jezične vježbe u prvom, drugom, trećem i četvrtom razredu.

ključne riječi: Draga Vranješ Vargović, fantastične priče, jezično izražavanje

Draga Vranješ Vargović

Draga Vranješ Vargović (1953.) svoje je prve priče za djecu objelodanila u časopisu *Radost*, a onda su se neke našle u hrvatskim početnicama i udžbenicima. Od tih je priča nastala zbirka *Pužodrom*, sada već drugo izdanje (Matica hrvatske - Ogranak Virovitica, 2004.), s ilustracijama Karla Vranješa. Draga Vranješ objelodanila je i zbirku pjesama-sjećanja *Megle*, posvećenih domu i podravskom zavičaju (ilustrirao je Ivan Lacković Croatia), i priče za djecu *Kikica*. I u pričama i u pjesmama Draga Vranješ pokazuje posebnu osjećajnost za detalj, dragi *kaj*, minijaturnu pjesničku sliku. *Megle* – kao da nježno dodiruju uspomene koje lagano prekriva bijeloplavičasta prozirna izmaglica sjećanja – bude djetinjstvo uz Dravu, obitelj, baku, topli dom, okoliš... I u zbirci *Pužodrom* na neki se način mogu prepoznati i osjetiti slike podravskog djetinjstva, ali posve drukčije izrečene: kada se razgovara s lutkama, cvijećem, zamišljenim prijateljem, kada se za ljetnih kiša prave male vodenice od kukuruzovine ili gaca po toplim lokvama.

Zbirka *Pužodrom* sastavljena je od petnaest priča koje se tematski mogu podijeliti na dvije skupine. U prvoj skupini autorica antropomorfizira. Svijet o kojemu govori jest svijet flore i faune pa se djeca najednom nađu u svijetu puževa, miševa, mačaka, pasa, suncokreta, kornjača, semafora... Osim zanimljivoga svijeta i fabule djecu će privući nazivi i imena, npr.: naselja: Pužodrom, Mišorup, Mačkodol, Pasorež, Kokopil, Mrkvograd; obitelji: Žučković, Pjetlić, Puranović ili Gusaković; nazivi ulica: Graškova ulica, Tikvina ulica, Grahova ulica, Celerova ulica, itd.

Ali, nakon toga prvoga dojma (da su priče namijenjene djeci, čemu pridonose i izvrsni crteži živim bojama) priče se brzo uozbilje, bezazlena igra pretvara se u neku grubu stvarnost, san najednom postaje pusti san,

* Prof. dr. sc. Ana Pintarić, Filozofski fakultet Osijek

razigranost naivne dječje igre zagorči, a u postupcima likova mogu se prepoznati ljudi. To je vidljivo, npr., na kraju zabave u kavani «K tri gliste» kada zabavu zamijeni nezadovoljstvo i razočaranje (*Pužodrom*); kada zavist i pakost nadjačaju dobrodušje i kada se spozna da je «sve moguće i kako ništa nije nemoguće i kako (se) mora provjeriti značenje riječi pravda, samo nije znao gdje je ona i kod koga» (*Mačkodol*); kada psi-prijatelji samopriekorno zaključuju da su uzalud «lajali i režali», jer su zatajili ne primijetivši nevolju blišnjega; nakon tužnog događaja u obitelji Pjetlić, prijatelji zašute «kao da se to njih ništa ne tiče, a do jučer s Pjetlićima dijelili dobro i zlo» (*Kokopil*), itd.

U drugoj skupini priča tematiziraju se socijalni problemi, Domovinski rat i blagdani Božića i Svetoga Nikole, a pojavljuju se i likovi djece. Tužna je priča o djevojčici Ani koja u siromaštvu živi sa sestrom, bez roditelja. Njezin se razred sprema na izlet gdje će skupljati žireve, čemu se svi raduju, osim Ane koja nema što ponijeti na izlet, tek malo mlijeka i grumen žganaca. Anin uznemireni pogled nije promaknuo učiteljici i ona je kao pravi pedagog znala što će i kako će. I gle, čuda! Nije samo Ana donijela skromni prilog. Kada su se djeca skupila, imala su što vidjeti: «Ispred njih, na zelenoj travi, ležao je kao snijeg bijeli stolnjak, a na njemu hrana. Između jaja, slanine i nekoliko komadića šunke ipak je najviše bilo žganaca i mlijeka. U čudu je Ana gledala bijeli stolnjak kakav još nije vidjela. Za nekoliko trenutaka na njemu su ostale samo mrvice. Bio je to najukusniji i najsvečaniji ručak i većina mališana nikada ga neće zaboraviti». (*Nezaboravni ručak*)

Dvije priče tematiziraju Domovinski rat: *Hoću tatu* i *Kada je procvjetao snijeg*. Dječacima i djevojčicama «smutilo se u glavi» - ništa ne razumiju: rat, sirene, neprijatelji, skloništa, plač, progonstvo... Ponajmanje mogu razumjeti zašto više nema tate. (*Hoću tatu*) Ratne su se strahote najteže obušile na djecu. Posebice je progonstvo, natopljeno vlagom, bolesnim plakanjem i glađu, pomutilo dječje lutanje «livadom snova». Jer, «samo nekoliko metara prije cilja preko tijela sićušne djevojčice razlila (se) svjetlost neprijateljskog reflektora, a odmah zatim odjeknulo je nekoliko rafala. (...) I snijeg je procvjetao najljepšim crvenim cvijetom mladosti.» (*Kada je procvjetao snijeg*)

Ugođaj blagdana Svetoga Nikole i Božića teme su priča *Božićna bajka* i *Dolazak svetoga Nikole* (jedina ispričana u obliku pjesme slobodnoga stiha). U čudesnoj noći «najveće tajne» ništa nije nemoguće pa se i govor olovke i igračkaka prima posve normalno. Ozračje božićne noći dočarano je sa stajališta ptičice, tek rođene, koja ne može shvatiti zašto su svi toliko užurbani i uznemireni. Sve postaje jasnije uz pomoć vrijednih i nesebičnih boja, staroga mudroga sata koji, upozorava na protjecanje vremena, te crkvenih zvona koja pozivaju na polnoćku. Nezaobilazni događaj djetinjstva jest dolazak svetoga Nikole i Krampusa koji će, prema zasluzi, dječju čizmicu napuniti darovima ili šibom.

Na kraju se nalazi priča *Plava sjećanja* posvećena Ivanu Lackoviću Croati, koja kao da natkriljuje cijelu zbirku. *Plava sjećanja*, zapravo su životna priča znamenitoga slikara - od podravskoga djetinjstva prepunoga igre, boja, dobrote - do muževnoga doba, kada slikara nalazimo kako u tišini ateljea na platna prenosi sjećanja i «na zvuk zvona svoja vrata otvara nekim drugim

poštarima koji mu donose pisma upućena na njegovu adresu i ime: Ivan Lacković Croata».

I u drugim pričama, ali u ovoj najviše, Draga Vranješ otkriva umijeće slikovitoga opisivanja svoje Podravine pa njezin pejzaž nije samo kulisa događajima i doživljajima. U trenucima nadahnuća slike Podravine razliju se poput akvarela:

«Rumeno toplo sunce listopada uronilo u šarenu paletu krošanja. Buja život. Mame plodovi bogate jeseni. Ogrozdili se čokoti, a polja pozlatila žutim zrnjem pšenice. Prkosi i razmeće se ljepotom Podravina. Mala, srca velikoga. Mati podravska, vrijedni seljak, topli dom i ljubav mladenačka. Podravina bilogorskih šuma, rasnih konja i plodnih njiva. Nebeskom, bodrom livadom razbježali se mekani bijeli oblaci. Uz melodiju vjetra zatreperili kukuruzi. Cijedi se slatki sok. Ose ispijaju grožđe, a po jarcima izložba najljepših mozaika od lišća. Odzvanja pjesma berača. Selima prolaze svatovi. U travi poljsko cvijeće otvorilo oči, u glasu ptica zadrhtala sreća. Stare, pognute klijeti razbježale se po brežuljcima, a ravnice okitila sela i zaseoci, stoljetni hrastovi i lipe. U pitomoj dolini snovi postali istina.» (*Plava sjećanja*)

A kada je «život počeo krivudati», riječ zahladni, pogled postane mutan i tužan, okoliš se skrši, magla zarati s poljima, a nebo - kao da će isplakati kišu. «Prolazili su nijemim opustjelim strništima. Skršenim kao poslije najtežeg boja. Na masnim, umornim brazdama svoje latice mrtvo je prosuo žuti suncokret. Hodajući sporo i zamišljeno dječak se često spoticao o koru neubranih bundeva koje su travama poklonile svoju prezrelu utrobu. Pod lijenim koracima gušio se poljski put. U krošnjama je cvilila kasna jesen. Zgaženo cvijeće vapilo je za izgubljenim bojama. Pod hladnim rukama sunca болоvali su pašnjaci, ratovale trave s vjetrom. Mraz oštrio zube.» (*Plava sjećanja*)

O zbirci *Pužodrom* pisali su dr. Joža Skok i dr. Stjepko Težak. Dr. Skok ističe umjetničku vrijednost priča Drage Vranješ, a dr. Težak odgojnu. Zapisao je: «Odgojna sastavnica ovog djela višeslojna je, a zbog nenametljivosti djelotvornija od izravnog poučavanja. Priče Drage Vranješ Vargović odgojne su na književnoj, jezičnoj, etičkoj, socijalnoj, domoljubnoj i ekološkoj razini. Antropomorfní svijet životinja i bilja, tako drag djeci, viđen iz poetskoga i humorističnoga kuta, na svoj način, postupice pripravlja djecu i za život i za sutrašnju ozbiljniju lektiru.»

Stvarajući priče Draga Vranješ prvenstveno misli na djecu, što je vidljivo u izboru tema, motiva, likova, jezika i stila, a onda ih uokviruje okrutnom zbiljom (koje ni djeca nisu pošteđena), nadajući se da će tome unatoč - «jednoga dana u Kućici dobrote biti samo cvijeće». (*Točke za Frana*)

Draga Vranješ Vargović: *Krasotica*

1.

Poput balerine, tankih nožica, mjesecima je stajala na tankoj žici. Kod sušenja je pridržavala dječje čarape i pelene, djedove košulje, mamine haljine, tatine hlače i još mnogo, mnogo drugog šarenog rublja. Bila je lijepa, najveća od sviju, crvena, neobično oštih zubiju. U vrijeme najvećih oluja, kada su druge

štipaljke ispuštale sve što bi držale, Krasotica – tako ju je prozvala domaćica, nikada nije dozvolila da joj huligan vjetar nešto otme.

U trenutcima odmora uživala je promatrati plavu nebesku livadu, slušati cvrkut ptica i tihu glazbu lišća što se njihalo na povjetarcu. Najviše se radovala pticama koje bi joj ponekad letjele tik iznad glave. Noću bi Krasotica dugo razmišljala kako već dugi niz godina vjerno služi svojoj gospodarici, kako odolijeva suncu i kiši i kako joj se čini prilično glupo kad pomisli da će do smrti ostati na toj žici dosadno pruženoj preko dvorišta. Da joj bar netko dođe na čašicu razgovora. Ptice su sebične i uvijek brzo prelete iznad nje. Ostala je samo nada da će možda neka prica potražiti odmor baš na njenoj žici.

2.

I zaista, jednom, pred zalazak sunca, umorna od duga leta, pored Krasotice, svojim naglim spuštanjem, žicu je zatresla lastavica.

- O, koga to vidim – prva je progovorila Krasotica.

- Da se predstavim. Ja sam Plavorepa, lastavica iz susjedne ulice.

- Sviđa ti se na mojoj žici?

- Nije loše, samo... što ti tu radiš, nije li ti dosadno?

- Držim rublje, odmaram se i opet držim rublje. I ja i moje prijateljice.

- Sada nema rublja, a ti opet tu mirno stojiš. To je sigurno jako dosadno i glupo.

- O Plavorepa, jako mi je dosadno. Voljela bih otići nekamo daleko, daleko. Čula sam da je svijet velik i lijep. Da li je to istina, reci mi?.

- Istina je. Prekrasno je cvjetno more mirisnih livada, zelenilo šuma i plavetnilo neba. Lijepe su rijeke i otoci, divna su jutra u planini. Pođimo zajedno pa ćeš vidjeti.

- Vrlo rado, ali kako kad ne umijem letjeti. Nisam ptica i nemam krila, a i ne znam gdje ih pronaći i kako da siđem s ove žice na kojoj jedino mogu stajati?

3.

- Vrlo jednostavno. Ja ću ti se približiti, a ti se uhvati za moj rep, kako da kažem... zakvači se, razumiješ? Raširit ću tada krila i... počet će naš zajednički let.

- Pristajem, pristajem! O, zar je moguće da ćeš me osloboditi ovog mog dosadnog posla? Kako da ti zahvalim Plavorepa?

- Ima vremena, zahvalit ćeš. Hajde, ako si spremna, uhvati se za moj rep. Ta-koo. Odlično. Polijećemo! Doviđenja Žico!

Kada su se počele buditi kvačice, čule su plač prijateljice Žučke.

- Što je, zašto plačeš? – upitale su sve u jedan glas.

- Zar ne vidite da nema Krasotice, nestala je.

- Nestala? Nije moguće. Možda je pala? Pogledajmo dolje.

Žica se tresla od poskakivanja uznemirenih i tužnih štipaljki. Krasotice nije bilo.

Kada su se već pomirile da je nikada više ne će vidjeti, iznad njih je proletjela Plavorepa s Krasoticom na repu.

4.

- Zdravo, mile moje, evo me, tu sam, smirite se. Još samo nekoliko dana i vratit ću se. Putovati je prekrasno - dovikivala je prijateljicama.

Plavorepa je načinila nekoliko krugova, a onda nestala u plavim dubinama neba noseći na repu znatiželjnu Krasoticu.

Jezično izražavanje - sporazumijevanje

Temeljni cilj nastave hrvatskoga jezika jest osposobljavanje učenika za jezičnu komunikaciju koja omogućuje stjecanje znanja i vještina, sposobnosti, stajališta, vrijednosti i navika u njihovu osobnomu razvoju. Komunikacija ili sporazumijevanje ostvaruje se razmjenjivanjem poruka: primanjem i odašiljanjem. Primanje ili recepcija pretpostavlja razumijevanje jezične poruke, a odašiljanje pretpostavlja jezičnu proizvodnju ili oblikovanje zvučne i pismene poruke. Strukturnalna i sadržajna složenost jezičnih poruka mora biti primjerena jezično-komunikacijskim sposobnostima učenika.

Jezične se sposobnosti učenika ostvaruju sustavnim jezičnim djelatnostima i misaonom obradbom. (sve navedeno prema Nastavnom planu i programu za osnovnu školu, Republika Hrvatska, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Zagreb, kolovoz 2006., str.25)

Tematikom, ustrojem fabule, likovima i odnosima među likovima, pripovijedanjem i dijalogom, priča je *Krasotica* Drage Vranješ Vargović primjerena učenikom uzrastu od prvoga do četvrtoga razreda osnovne škole. Osim čitanja i interpretacije pogodna je za vježbe govornoga sporazumijevanja. Cilj jezične vježbe uvjetovan je razinom učenikovih psihofizičkih sposobnosti, a nadograđuje se iz razreda u razred. Držimo iznimno važnim posvješćivati učeniku njegovu ulogu u sporazumijevanju i razinu do koje je došao, zbog čega se na kraju vježbe provodi analiza, vrjednovanje i samovrjednovanje.

Metodička interpretacija

Priča *Krasotica* pogodna je za čitanje priče s predviđanjem u svim razredima razredne nastave. Predstavljamo mogući tijek nastavnoga sata.

UVOD: Predočavamo crteže crvene štipaljke, žute štipaljke i plavorepe lastavice. Nakon promatranja učenici zamišljaju priču koju razmjenjuju u paru. Dvoje-troje učenika pročita priču naglas.

NAJAVLJUJEMO čitanje priče s predviđanjem. Pišemo naslov na ploču i ime pisca. Učenicima objašnjavamo da smo priču podijelili na četiri odlomka. Na označenim mjestima prekidamo čitanje. Nakon prve stanke postaviti ćemo pitanje:

- Što mislite da će se dalje dogoditi? Zašto?

Slijedi čitanje drugoga odlomka. Postavljamo pitanje:

- Što se dogodilo?

- Što misliš da će se dogoditi? Zašto?

Ista pitanja postavljamo nakon treće stanke. Na kraju priče pitamo:

- Što se dogodilo?

RAZGOVOR: Učenici izvještavaju što su dobro predvidjeli i kojim su se riječima/pojednostima rukovodili.

USPOREĐIVANJE: Učenici uspoređuju svoju priču s početka sata s pričom koju su pročitali.

Nakon čitanja priče i interpretacije priče *Krasotica* možemo provesti vježbu usmene komunikacije. Cilj i nastavne zadaće ostvaruju se prema Nastavnom planu programu (MZOS, 2006). Vježbe se provode od jednostavnijih u prvom razredu do složenijih u četvrtom razredu.

Prvi razred

Cilj i zadaće: Postavljanje pitanja i davanje odgovora, govoriti, primati kraću slušnu poruku, upućivati na uljudan razgovor, provjeravati svoj govor.

Pređavamo crtež (vidi se žica za rublje, crvena štipaljka, lastavica i štipaljka u letu). Učenici prepoznaju likove iz priče *Krasotica*. Sažeto prepričavamo priču. Zatim najavljujemo vježbu **razgovaranja** na temelju **pitanja i odgovora**.

Jedan učenik preuzima ulogu štipaljke *Krasotice*. Ostali učenici postavljaju pitanja. Npr.

- Koja ste mjesta ti i lastavica posjetile?
- Što ti je bilo najzanimljivije?
- Koga si upoznala?
- Jesi li stekla prijatelje?
- Što se promijenilo u tvom životu?

Nakon prve vježbe (ili koliko je potrebno) provodimo zajedničko vrjednovanje vježbe. Kasnije učenici samoprovjeravaju svoje rad i sudjelovanje u razgovoru. Mogu se postaviti pitanja:

- Jesam li postavljao jasna pitanja?
- Jesam li davao jasne odgovore?
- Jesam li strpljivo slušao sugovornika?
- Jesam li sugovornika prekidao?

Drugi razred

Cilj i zadaće: Pripovijedanje prema poticaju, ispričati kratku priču prema poticaju, uočavati nejezične sastavnice u komunikaciji, provjeravati svoj govor.

Da bismo u drugom razredu ostvarili postavljeni cilj i zadaće, može se na temelju priče *Krasotica* provesti vježbu nadograđivanja fabule.

Pređoćimo učenicima pet crteža:

Usamljena *Krasotica*

u oblacima lete ptice

Krasotica i *Plavorepa*
lete prema oblacima

uže, štipaljke, *Žučka*
plače

slijeću na uže
Krasotica i *Plavorepa*

Nakon promatranja učenici prepoznaju priču *Krasotica*. Postavljamo pitanja:

- Kako se Krasotica osjeća na užetu za rublje?
- O čemu mašta?
- Tko joj pomaže?
- Zamislite, štoje sve Krasotica vidjela na putovanju. Ispričajte.

Učenici usmeno oblikuju kraću priču. Svoju priču učenici razmjenjuju s parom. Dvoje-troje učenika naglas prepriča svoju priču. Nakon izlaganja provodi se vrjednovanje i samoprovjeravanje odgovarajući na pitanja:

- Jesam li znao priču zamisliti?
- Jesam li je znao prepričati?
- Jesam li iznosio samo što je bitno za priču?

Treći razred

Cilj i zadaće: Ostvariti kraći samostalni govorni nastup ili monolog i razgovor ili dijalog, uljudno i prikladno razgovarati, provjeravati svoj govor.

U trećem razredu učenici trebaju razlikovati govorni nastup (monolog) od razgovora (dijalog), uljudno i prikladno sudjelovati u svakodnevnim komunikacijskim situacijama, ostvariti kraći samostalni govorni nastup, zamijetiti ulogu neverbalne komunikacije.

Nakon interpretacije priče *Krasotica* postavljamo dva poticajna pitanja, za koja se učenici slobodno opredjeljuju:

- Zamisli kako se Krasotica osjeća na užetu za rublje. Smisli u njezino ime kraći **govorni nastup ili monolog**.
- Zamisli razgovor između Krasotice i Plavorepe. Zajedno sa svojim parom smisli **dijalog**.

Nakon govornoga nastupa ili monologa i razgovora ili dijaloga razgovara se o temi, redosljedu događaja ili doživljaja, likovima, zanimljivosti i neverbalnoj komunikaciji. Učenici provode samoprovjeravanje pomoću pitanja:

- Gledam li sugovornika dok s njim razgovaram?
- Znam li čekati dok sugovornik govori?
- Jesu li moji odgovori jasni?
- Znam li prepustiti riječ drugima?
- Mogu li govorom izraziti redosljed zbivanja?

Četvrti razred

Cilj i zadaće: Pripovijedanje, tečno i samostalno pripovijedati o stvarnom i zamišljenom događaju, stvaranje plana pripovijedanja, provjeravati svoj govor.

U četvrtom se razredu na temelju plana vježba tečno i samostalno pripovijedanje o stvarnom i zamišljenom događaju. Učenici se slobodno opredjeljuju za temu.

1. Pripovijedanje o **stvarnom događaju**.

U uvodnom se dijelu nastavnoga sata prisjećamo priče *Krasotica*. Najavljujemo cilj govorne vježbe: pripovijedanje o stvarnom događaju. Prvi plan pripovijedanja pravimo zajedno prema poticajnim pitanjima:

- Voliš li putovati? Zašto?

- Gdje si putovala/putovao?
- S kim?
- Kada?
- Kako?
- Što si vidjela/vidio?
- Što se zanimljivo dogodilo?
- Je li putovanje unijelo promjenu u tvoj život?
- Smisli naslov priče.

2. Pripovijedanje o **zamišljenom događaju**.

Smisli priču o predmetima koji te okružuju. Napravi **plan pripovijedanja**.

- Gdje će se događati?
- Kada će se događati?
- Koji će likovi sudjelovati u događaju?
- Kako će se likovi ponašati?
- Kojim će se redom radnja događati?
- Što će se neobično dogoditi?
- Je li događaj unio promjene u živote likova?
- Smisli naslov priče.

Nakon provedene vježbe učenici provjeravanju svoje pripovijedanje pomoću pitanja:

- Mogu li tečno i samostalno pripovijedati?
- Mogu li izdvojiti važan događaj?

Zaključak

Osposobljavanje učenika za jezičnu komunikaciju dugotrajan je proces koji tijekom cijeloga školovanja zahtijeva posebnu pozornost. U komunikaciji se susreću i uljudno razmjenjuju poruke govornik i sugovornik. Stoga je potrebno provoditi sustavne vježbe u kojima će učenik mijenjati ulogu govornika i sugovornika. Cilj i zadaće nastave jezičnoga izražavanja, osposobljavanje učenika za sporazumijevanje, ostvaruje se osmišljenim i postupnim vježbama u svim razredima razredne nastave. U radu je predložen primjer vježbe sporazumijevanja na primjeru književnoga teksta *Krasotica* Drage Vranješ Vargović.

LITERATURA

Nastavni plan i program za osnovnu školu, Republika Hrvatska, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Zagreb, kolovoz 2006.

Anđelka Peko, Ana Pintarić (1999.), Uvod u didaktiku hrvatskoga jezika. Pedagoški fakultet: Osijek.

Draga Vranješ Vargović (2004.), Pužodrom. Matica hrvatska: Ogranak Virovitica

DRAGA VRANJEŠ VARGOVIĆ: *KRASOTICA*. A METHODOLOGICAL INTERPRETATION

One of the aims of teaching Croatian is training students in oral communication in Croatian. The language abilities of students are developed through systematic language activities and learning, as well as raising awareness of their role and participation in communication. The paper consists of four parts. The first part introduces the writer Draga Vranješ Vargović. In the second part the focus is on the story *Krasotica*, which serves as the starting point for language expression. The third part discusses language communication – understanding. Finally, the last part presents the methodological model of practical language exercises for 1st, 2nd, 3rd and 4th graders.

Key words: Draga Vranješ Vargović, fantasies, language expressio.

Primljeno 15. rujna 2006.